

Michaela Pešková

**Vladimir Sorokin a Jáchym Topol
koncepty národní identity v imagologickém kontextu**

habilitační práce

Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Habilitační práce

2023

Mgr. Michaela Pešková, Ph.D.

Obálka: Ralsko 2020
Ilustrační fotografie Michaela Pešková

Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Ruská literatura

Mgr. Michaela Pešková, Ph.D.

**Vladimir Sorokin a Jáchym Topol:
koncepty národní identity
v imagologickém kontextu**

Habilitační práce

2023

Prohlašuji, že jsem habilitační práci
vypracovala samostatně s využitím
uvedených pramenů a literatury.

.....
Podpis autorky práce

Mnohokrát děkuji prof. PhDr. Ivu Pospíšilovi, DrSc. a prof. PhDr. Josefu Dohnalovi, CSc. za vzdělání, inspiraci, motivaci a podporu, kterou mi poskytli a poskytují.

Věnuji svému manželovi, který mě také podporoval, i když si odmítl práci přečíst, a našim dětem, které z toho už vůbec nemají rozum, a kterým se omlouvám, že jsem je okradla o svůj čas.

Siřem 2023
Fotografie Michaela Peřková

Obsah

Úvod.....	13
Imagologická a další metodologická východiska.....	19
Tvorba Vladimira Sorokina a Jáchyma Topola v imagologické perspektivě.....	31
Koncepty teritoriality.....	51
Koncepty „my“.....	83
Koncepty „já“.....	125
Koncepty „oni“.....	143
Závěry.....	211
Post scriptum: Sorokinův <i>Doktor Garin</i>	229
Použitá literatura.....	239
Resumé.....	253
Резюме.....	255
Summary.....	256
Seznam tabulek.....	257
Seznam grafů.....	258
Seznam obrázků.....	259
Jmenný rejstřík.....	260
Věcný rejstřík.....	261

Praha-Východ, Lešany 2023
Ilustrační fotografie Michaela Peškov

Úvod

Vladimir Georgijevič Sorokin (1955) a Jáchym Topol (1962) jsou významní a etablovaní autoři současné ruské a české literatury, spisovatelé dosahující světového (Sorokin) a minimálně střeoevropského (Topol) vřhlasu a významu. Jsou pokládáni za řelné představitele, ba reprezentanty svřých národnřích literatur (v řpřipadř Sorokina nyní zvláštř na Zápádř), za autory kultovní (Kusá 2012, 104), zárověň i za celebrity a někdy až za literární „institute“ (Králíková 2015, 80). Reflexe jejich tvorby je početná, Sorokinovo ani Topolovo dílo není třeba objevovat. Domníváme se vřak, že další hlubřší interpretace jejich textů má smysl, neboť některé užřší aspekty jejich tvorby, pro nás imagologická témata, nebyly dosud vyloženy náležitř obsáhle a způsobem, který v habilitační práci předkládáme: v komparaci, v řirřím historickém, ideologickém, geopolitickém a kulturním kontextu, s akcentem na specifickou metodologii imagologie a s využitřm kvalitativních metod v literárnřvřdném bádání.

Ačkoli autoři pocházejř z řůznřch prostředí a odlišných generací, jde o autory souměřitelné, a to nejen proto, že některé jejich prózy vycházejř řasově soubřžně a jejich témata se protřnají. Integřální složkou větřiny textů obou autorů jsou témata, která zkoumá literárnřvřdná imagologie: vzájemné hodnocení národů a etnik, vytvářění „heteroimagř“, konstruování národní identity a manifestace národní sebereflexe, tedy utvářění „autoimage“. Imagologické otázky autoři promřtají do literárnřích obrazů, jednotlivřch motivů, de facto do vřech poetických složek literárního textu, verbalizují je, ale také je řřímó komentují. K zobrazení „vlastního“ a „jiného/cizřího“ řřístupují vřdomř, jedná se o autory více ménř řízenř proces.

Literárnřvřdné analřzy se imagologickému pohledu na díla obou autorů vřnují spřře výjimečně (řřur 2009, Filimonova 2014, 2018, řástěčně Uffelmann 2013, Engelking 2013, Říha 2013, Lorková 2012). Řřitom jde o řřístup modernř a v současnřch geopolitických podmínkách až nečekaně aktuální. Zárověň jsou imagologická tázání „vřčná“. Kdo jsme „my“ a kdo jsou „oni“? Odkud se bere bariera nebo konfrontace? „Pochopit sebe sama a svou vlastní skupinu nepřestává lidstvo poutat odpradávná.“ (Kořřálová 2012, 11). Představitelé řůznřch vřdnřch oborů dotřkajřcích se imagologických témat řřímó doporučují orientaci řřímó i na umřlecký text a jazykový rozbor: „Obrazy... etnickřch/národnřch skupin lze identifikovat prostřednictvřm analřzy jejich imagine a imagine jejich sousedů, tedy mimo jiné např. pomocí literárnř-historického diskurzu (typické slovní obraty, řčení, příslovř, folklórnř písnř, literární díla, analřza klřčovřch slov apod.).“ (Boetsch, Villan-Gandossi 2001, 18).

Cřlem nařší knihy je prostřednictvřm komparace vybranřch Sorokinovřch a Topolovřch románů analyzovat a interpretovat formování české a ruské národní identity předevřřím ve 21. stoletř, vystihnout transformace v jejich pojetř, popsat utvářění konkrětnřch „autoimage“ a „heteroimage“ v rámci literárního díla a vyložít umřlecký text jako projekční plochu pro zobrazení posunů v (geo)politickém, ideologickém, společenském a kulturním kontextu. Na základř rozboru primárnřch textů chceme vysvřtlit imagologické jevy i v rovině obecné.

Pro výzkum jsme si vybrali ohraničenř korpus textů, a to sedm románů vzniklřch po roce 1989. Sorokinovy *Den Opričnřka* (2008), *Telurii* (2013), *Manaragu* (2017) a *Doktora Garina* (2021) a Topolovy *Sestru* (1994), *Kloktat dehet* (2005), *Citlivého řlověka* (2017). Vřechny tyto romány řřinášejř naléhavou vřpověď o aktuálním stavu společnosti národní, evropské a svřtové. Vyprávřjí řřibřhy ze současnosti (*Sestra*, *Citlivř řlověka*), líčř alternativní historii, jejřmž prostřednictvřm se vracejř k zásadním národnřm dějinnřm traumatům (*Kloktat dehet*) ři konstruují vize budoucnosti národního i globálního rozměru (*Den opričnřka*, *Telurie*, *Manaraga*). Jak konstatuje I. Pospřřil: „Zkoumání tohoto typu literatury, který adekvátně představuje současné dominantní a poetologické trendy, je nezbytné, neboť ona hranice fact a fiction, fiction a nonfiction, vřčné a beletristické vrstvy, literatury faktu a literatury krásné se bude vyvíjet dále a nelze ani odhadnout jejř další postup.“ (Pospřřil 2023)

Dílčími cíli práce jsou:

- vystihnout rysy specificky kulturní, zejména české a ruské, i obecně kulturní v utváření národní identity, formování „autoimage“ a „heteroimage“ v příslušných textech s přesahy k poznání Ruska a „ruskosti“, Česka a „českosti“ jako takových;
- ilustrovat na umělecké literatuře vzájemný vztah ruského a českého národa, vývoj afinit a averzí;
- stanovit fáze vývoje v nacionálním chápání v globálním měřítku po roce 1989 tak, jak se propisují do zkoumaných děl;
- ukázat imagologické mechanismy i jako obecné a modelové;
- rozšířit a zpřesnit metodologii imagologického výzkumu s ohledem na aktuální „imagologickou situaci“;
- vystihnout jedinečné možnosti umělecké literatury, jimiž se vyslovuje ke stavu soudobého světa a jeho psychoideové atmosféře, a to zejména s důrazem na její funkci interpretační a anticipační, a popsat v tomto směru autorský styl obou spisovatelů;
- pojmenovat literární prostředky, jimiž se takové výpovědi uskutečňují, zaměřit se na potenciál literárních žánrů.

Těchto cílů chceme dosáhnout na základě zejména imagologické, sémiotické, diskurzivní a jazykové analýzy konkrétních textů, s využitím kvantitativních metod zkoumání a prostředků vizuálního zobrazení informací. Zvolené metody, které podrobněji popíšeme v první kapitole, pokrývají několik sfér analýzy, zejména tematologii, filozofii dějin, genologii, naratologii, kompozitologii, syžetologii, axiologii.

Základní vstupní teze výzkumu odvozené z jeho cílů jsou:

1) České autoimage se odvíjí od faktu malosti národa, jeho podřízeného postavení vůči mocnostem na Západě (Německo) na Východě (Rusko). Český autor vnímá naši zem jako permanentně ohrožovanou, a to i Ruskem, takže „heteroimage“ Ruska je u něj „heteroimage“ nepřítel, nejspíše dědičného, s nímž se pojí negativní připisované atributy. Zároveň však je Rusko zemí, které k sobě v českém prostředí trvale poutá zvýšenou pozornost, a to svojí jinakostí. Tato pozornost je velmi nerovnoměrná v poměru k zájmu Ruska o Čechy.¹ Předpokládáme, že obrazy Česka bude třeba u ruského autora hledat jako jehly v kupce sena. Ruské „heteroimage“ je naopak založeno na velikosti národa a státu a jeho výbojnosti a významnosti. Pravděpodobně se v literárních textech projeví, že konstrukty národní identity odvíjející se od těchto různých představ jsou odlišné, ba protichůdné, a že z nich vyplývající strategie přežití toho kterého národa bude také jiná.

2) Poznání „ruskosti“ a „českosti“ je možné a je možné stanovit a kategorizovat atributy národní identity a tyto z literárních děl vyčíst. Vedle kulturně specifických proměnných se v textech objevují obrazy popisující obecné modely utváření (národní) identity. Ty jsou založeny převážně na tom, že „my“ se vymezuje vůči „oni“. V případě českého autora bude hrát vztah k Rusku v sebeidentifikaci zásadní roli a bude mít vývojovou dynamiku. V případě Ruska z pohledu ruského autora bude tvořit jádro národní identity pojetí sebe sama jako svébytné samostatné civilizace stavící se v posledku proti všem.

3) Fáze vývoje globální společnosti vyplývají z konce bipolárně koncipovaného světa na počátku 90. let 20. století. To přineslo rozdrobení a heterogenitu. Ta je však v současnosti střídána novým přerozdělováním vlivu různých subjektů na světový pořádek. Platná je teorie o nacionalismu, postnacionalismu a neonacionalismu (Bhabha 2002) a této teorie se dá uplatnit i při analýze

1 Jak konstatují autoři knihy *Czech Security Dilema. Russia as a Friend or Enemy?*, napětí české společnosti, která je na témata spojená s Ruskem mimořádně citlivá, se vůči Rusku stupňuje. (Holzer, Mareš 2020, 209). Zároveň připomínají, že i zájem Ruska je podobně intenzivní a tradiční. Pro „...Moskvu České země představují důležitý „klín“ do západní Evropy, přes který se Moskva může dostat do Evropy.“ (Holzer, Mareš 2020, 209).

literárních textů. V nich jsou geopolitické procesy přepracovány do literárních obrazů, a to v proměňujícím se pojetí času, prostoru, existenciálního východiska hlavních postav a jejich propojení se systémem.

4) „Autoimage“ a „heterioimage“ jsou navzájem se podmiňující a ovlivňující kategorie. Mají statické jádro ovlivněné stereotypy a dynamickou periferii a jsou vnitřně strukturované. Výsledné „image“ závisí od velkého množství faktorů, z nichž velmi významné jsou faktory psychologické. Pro vystižení současné neonacionální a předešlé postnacionální situace nebudou stávající imagologické pojmy „autimage“ a „heterioimage“ zcela dostačující, bude potřeba je ještě minuciózněji rozčlenit, ve vyšší míře zohlednit také „metaimage“ a vztah „image“ k jiným přidruženým kategoriím.

5) Umělecká literatura se vyslovuje ke stavu soudobého světa jedinečným způsobem. O Sorokinovi i Topolovi lze říci, že se jedná o intelektuály s aktivním napojením na zkušenost lidstva, že jsou coby spisovatelé hypersenzitivními médii. Jsou schopni předvidět a předvídat dění příští již z nepatrných symptomů v současnosti, vidí to, co ostatní vidět nechtějí. S předstihem reagují na domácí i světové společensko-politické, kulturní i technologické změny. Bez přehánění můžeme tvrdit, že oba autoři současné události i válečné a celkové zostření vztahů států a národů tušili a ve svých románech je popsali. Na jedné straně využívají intuici, na druhé jsou profesionály svého řemesla, kteří s literárními prostředky pracují do jisté míry racionálně.

Výzkum nese určitou výzkumnou nejistotu. Může se ukázat, že Sorokinovy a Topolovy texty jsou souměřitelné méně, než jsme předpokládali, a že výstupem společné výpovědi bude prázdná množina. I to by však byl závěr signifikantní. Může se ukázat, že výběr zkoumaného korpusu a zvolený imagologický pohled je příliš úzký. Rizikem se při komparaci také může stát, že na základě výsledků rozboru díla jednoho autora budou paralelně vyhledávány shodné prvky i u druhého autora, i když třeba absentují nebo jsou zastoupeny v disproporčním poměru. To se váže i na použití některých postupů vizuálního zpracování informací, například tabulek, kdy v potřebě zaplnit všechny její části může docházet jak ke zjednodušování, tak v uvedení něčeho, co v textech ve skutečnosti není, tedy k dezinterpretaci. Tomuto riziku jsme se snažili předcházet převládajícím přístupem „bottom-up approach“, tedy „odspoda nahoru“, od primárního textu k jeho kontextuálnímu výkladu, a to s pomocí metod obsahově-kriteriální analýzy, jak vysvětlíme dále.

Bylo by možné psát pouze o tvorbě Vladimira Sorokina nebo Jáchyma Topola, ovšem pro vystižení imagologicky zásadních elementů a interkulturality se nám jako interpretačně nosné jeví právě srovnávací hledisko s přesahem k vícero kulturám. Komparace nám jednak umožní značně rozšířit spektrum zkoumaných otázek, jednak ukáže nuance a motivy, které by jinak mohly projít bez povšimnutí. Vzájemný vliv tvorby jednoho autora na druhého nelze vyloučit², není však předmětem našeho výzkumu. Srovnávací hledisko slouží nejenom k tomu, abychom zachytili vzájemný vztah ruského a českého národa a jeho vývoj od 90. let 20. století do současnosti, jak jej odráží vybraná literatura, ale i univerzálnější jevy, jako je například rozdíl ve formování národní identity u velkého a malého národa (jevy jako negativní vymezení, strategie invaze, nebo obrany, velmocenská identita, komplex malého národa, odlišná (re)interpretace minulosti, pojetí Ruska jako sémantické příznakové entity s hypertrofií emoční hodnotící a hodnotící složky ve vztahu k němu obecně).

Vybrané romány vnímáme jako mnohvrstevnaté s rovinou dobově satirickou³ (politický režim či politické režimy současnosti), anticipační (předpokládaný vývoj států a světa na základě

2 Spisovatelé se setkali při Sorokinově návštěvě v Praze v roce 2009 (podrobněji viz Kusá 2012b). Jáchym Topol se vyjádřil v tom smyslu, že Sorokina považuje za autora více moderního než sebe sama: „My se Sorokinem se dokonce známe. Měl tu čtení, oceňuju ho. Ale na mě je příliš... on je mnohem modernější.“ (Nezbeda 2017).

3 Ode *Dne opričniká* zkoumají recenzenti i literární badatelé otázku, nakolik jsou Sorokinovy romány aktualizacemi s politickými ambicemi. Někteří autoři je tak vykládají převážně, předobrazy postav nalézají v konkrétních politických figurách (Tomek 2010, Kotkin 2011, Gerasimov 2018). K tomu v četných rozhovorech, ovšem vždy poněkud

indicií z přítomnosti), vizionářskou (globální teritoriální, sociální a technologické změny) a řečně mýtickou (obecný model fundování světa a jedince v něm). Mezi těmito vrstvami nevzniká žádné napětí. Všechny tyto roviny koexistují naráz a umožňují, v postmoderním duchu, různé způsoby čtení.

Přestože máme ambici podat strukturovaný výklad, nechceme postupovat příliš mechanicky a až otrocky srovnávat všechny imagologické elementy ve všech textech. Volíme zpravidla jeden text jako výchozí a s ním srovnáváme texty jiné: jako k němu paralelní, doplňkové, kontrastní či evoluční. Sledujeme vývoj jednoho tématu v rámci próz jednoho z autorů. Komparace tedy probíhá horizontálně i vertikálně, synchronně i diachronně.

V o něco větší míře se soustředíme na tvorbu Vladimira Sorokina, k němuž se primárně obracíme také proto, že mu není v české literárněvědné rusistice věnována adekvátní pozornost. V českém prostředí je Sorokin spisovatelem dalo by se říci relativně známým, zavedeným, oblíbeným. Na jeho knihy vycházejí pravidelné recenze.⁴ Literárněvědné analýzy za nimi ale spíše co do množství pokulhávají a nejsou systematické. Sorokinovu dílu se průběžně, ale nikoli komplexně, věnují či věnovali T. Glanc, H. Ulbrechtová, M. Kusá Z. Lorková, K. Chlupáčová. I. Pospíšil zhodnotil monografii D. Uffelmanna: *Vladimir Sorokins Diskurse reflected* (Pospíšil 2022).

Přirozeně nelze uvést veškerou dostupnou sekundární literaturu o Sorokinově a Topolově díle nebo odkazovat na všechna interview. Opíráme se zejména o několik základních zdrojů. K „sorokinologii“ jde o sborník *Eto prosto bukvy na bumage* (*Это просто буквы на бумаге*, 2018), v němž publikovali přední ruští i jiní literární vědci, jako M. Lipovetskij, M. Epštejn, J. Dobrenko či T. Glanc, dále o monografii D. Uffelmanna (Uffelmann 2021). V „topologii“ zůstává zásadním dílem sborník studií *Otevřený rány* (Říha 2013). V knize se opíráme také o vlastní dosavadní zkoumání tvorby daných autorů a imagologicky relevantních témat představených v odborných statích a monografiích a odkazujících na další prameny.

Je otázkou, nakolik široký má být celkový kontext výkladu. Odborná literatura věnující se národní identitě je de facto nekonečná stejně jako literatura k historii a povaze Ruska. Zdrojů k imagologickému bádání je rovněž bezpočet.⁵ Kdybychom je chtěli ve většině pojmout, obáváme se, že by to zastínilo analýzu primárních textů, o niž nám jde především. V imagologii vycházíme tedy z kardinálních zdrojů, které poskytují celkový přehled o disciplíně a mají částečně charakter metastudie (Beller 2007, Zelenka 2018, imagologica.eu). Jako mimořádně podnětné se ukázaly být také publikace lingvistů (Gazda 2017, 2018), historiků (Košťálová 2012, Brenner 2015), politologů (Holzer, Mareš 2020) a antropologů (Komárek 2018).

Věnovat se národní identitě a „image“ coby tematicky ohraničenému diskurzu i mimo literární texty lze také jen velmi omezeně, ačkoli právě k extraliterárním předmětům současná imagologie stále více směřuje. Srovnání například s mediálním, politickým nebo i ekonomickým kontextem by bylo jistě nosné. Při řádném zpracování by znamenalo rešerše obrovského množství textů, neboť analýza jen malého korpusu by přinesla výsledky spíše náhodné. Takové obsáhlé pobočné bádání by nás odvedlo od oblasti literárněvědné komparatistiky.⁶ Zůstáváme tedy na poli literární vědy, byť s kulturologicko-politickými a i areálovými přesahy.

odlišně, vyjadřuje i spisovatel sám. Například v rozhovoru pro české periodikum při návštěvě ČR například Sorokin řekl, že stimulem, proč napsal *Den opričníka* byla snaha zaujmout stanovisko vůči situaci v současné Ruské federaci. (Pavelka 2010). K *Doktoru Garinovi* se vyjádřil, že „...žánr je... jen optikou, jak nahlížet na zmatek dnešní doby... Abyste dnes viděli realitu, potřebujete dva dalekohledy. Jeden z minulosti a druhý z budoucnosti.“ (Spáčilová 2022).

4 Viz metastudie Řehák, M. *Recepce románů Vladimira Sorokina*. Brno: Masarykova univerzita, 2020. Magisterská diplomová práce.

5 Další významné práce např. pod heslem „Studia imagologica“ [online]. WorldCat [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.worldcat.org/search?qt=hotseries&q=se%3A%22Studia+imagologica%22>

6 Dovolíme si pro ilustraci jen jednu souvislost. Pro zobrazení nepřítele užívá Sorokin mimo jiné zvířecích metafor a zobrazuje, jak ještě více deklasování než nepřátelé jsou „přátelé nepřátel“. V *Telurii* Republika Ural označuje národ Karopů, kteří podporují sousední Barabince, za „přisluhovače“ a líčí je jako bytosti s psími hlavami. Nepřítel dehonestovaný na zvíře je nesporně obecným kolektivním symbolem, který využívají žurnalisté i politici. V době,

Obdobně omezený musí být i literární kontext. Výzkum by bylo jistě možné orientovat na „autoimage“ a „heteroimage“ Ruska a Česka v současné ruské a české umělecké literatuře v celkovém přehledu (viz Pešková 2015). Zvolili jsme však minuciózní komparativní analýzu tvorby dvou spisovatelů, abychom mohli jít více do hloubky, což povede i k vystižení univerzálních typových jevů. O literárním kontextu se zmiňujeme, ale zevrubné srovnání s díly jiných spisovatelů by změnilo podstatu naší práce.

V průběhu bádání vyvstala otázka, zda je dostačující uvádět Sorokinovy texty v českém překladu. Sorokin má u nás výlučného vydavatele Pistorius&Olšanská a překladatele Libora Dvořáka. Při analýze kvantitativní a jazykové jsme pracovali s ruskými originály. Ukázky však uvádíme pro dostupnost širšímu publiku v češtině, stejně jako pro plynulost čtení překládáme citace z cizojazyčné sekundární literatury do češtiny. Citace z francouzštiny přebíráme do P. Košťálové (Košťálová 2012). Na některé sporné body upozorňujeme, například na stylistické posuny v etnonymech, kdy ruský originál je neutrální, ale český hanlivý. Zavádějící pro imagologický kontext je také jeden výraz „ruský“ pro „русский“ a „российский“. Například „народы российские“ (*Den opričníka*) je přeloženo jako „národy ruské“, což mylně implikuje vyšší míru rusifikace než je v originále. „Российский“ znamená ruský ve smyslu občanském, teritoriálním, nikoli národnostním; mělo by tedy být spíše přeloženo jako „národy Ruska“. V odborné literatuře se označení image, autoimage a heteroimage někdy umísťuje do uvozovek, čehož se držíme podle kontextu. Stejně tak postupujeme při označení „my“, „nás“, „oni“, „jiný“, atd. (v některých publikacích se objevuje i varianta Cizí, Jiný). Vzhledem k tomu, že v textu uvádíme odkazy na zdroje v azbuce v transkripci do latinky, přepisujeme do latinky i tituly v seznamu použité literatury.

Habilitační práce má následující strukturu. V úvodní kapitole vymejíme metodologická východiska výzkumu, zejména imagologická, ale i další. V další kapitole pojmenujeme ty vlastnosti zkoumaných textů, jež se jeví jako imagologicky relevantní. V kapitole *Teritoriální koncepty* se budeme věnovat zobrazení prostoru. V kapitole *Koncepty „my“* budeme sledovat proces vytváření národní identity a „autoimage“. Zajímají nás mimo jiné konkrétní atributy ruské a české národní identity, otázky národní historie, národních mýtů, kolektivní paměti. V kapitole *Koncepty „oni“* se budeme soustředit na vnímání a prezentaci „cizího“, tedy na „heteroimage“. Jako zásadní se nám jeví postihnout autorské replikace, nebo naopak korekce etnostereotypů a popsat prostředky jazykové manifestace interkulturních vztahů. V kapitole *Koncepty „já“* budeme analyzovat prožívání národní identity jako součásti niterné osobní identity v závislosti na různém vztahu k vyššímu celku, a to na hlavních postavách próz. Jelikož Sorokinův *Doktor Garin* vyšel v českém překladu až v roce 2022, nezařazujeme ho do jednotlivých kapitol, ale učiníme k němu několik poznámek v postskriptu. Průběžně a opakovaně se vyslovujeme k roli jazyka v konstruování národní identity, „autoimage“ a „heteroimage“. V rámci všech kapitol vyhodnocujeme otázky, jako je politizovanost a společenská angažovanost umělecké literatury, tedy otázka, zda spisovatel „image“ nejen zaznamenává, ale i tvoří s mimoliterárním dosahem.

Domníváme se, že hlavní inovativnost a přínos práce spočívá mimo jiné v důrazu na zkoumání současné umělecké literatury a soudobých kulturně specifických globálních fenoménů. Jak tvrdí historici, „...popsat dějiny stereotypu se všemi jeho nuancemi a obraty by mohlo významnou měrou přispět k řešení válečných konfliktů.“ (Košťálová 2012, 35). V současnosti se tak neděje, v realitě pozorujeme eskalaci konfliktů a hypertrofii hodnocení. Předpokládat, že imagologické výklady poslouží k navození lepší komunikace mezi národy, je naivní. Zda je to vůbec úkolem imagologie, zůstává otázkou. Porozumění s nivelizací hodnotícího hlediska mohou být prohlášeny za cíl imagologie (Zelenka, 2018), stejně tak se ale od takové ambice imagologie distancuje (Beller,

kdy propukla v České republice „kauza Vrbětice“ (duben 2021), sáhli oficiální představitelé Ruské federace právě ke zvířecím metaforám a nazvali nás „mopslíky USA“. To si lze vyložit jako snahu několikanásobné ponižení: poukázání na ztrátu suverenity a samostatnosti, na zaprodání se cizí mocnosti, o podřízenost. Mopslík je navíc rasa malá a neškodná. Viz databáze zdrojů u hesla *Výbuchy muničních kladů ve Vrbětících [online]*. Wikipedie. [cit. 18.1.2022]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Výbuchy_muničních_skladů_ve_Vrbětících

Leerseen 2007). Jsme však přesvědčeni, že výsledky imagologických analýz uměleckých textů mohou nesporně přispět k interpretaci i předvídání vztahů různých konkrétních aktérů v dnešním světě a napomoci pochopit univerzália lidského vnímání a chování.